

Curtea de la Argeș

Revistă de cultură

Anul III ■ Nr. 1 (14) ■ Ianuarie 2012

Biserica Sf. Nicolae, Câmpulung (fotografie de pr. Daniel Gilgore)

Cel care ne ține români

Gheorghe PĂUN

Mă întreb uneori, ca tot omul obișnuit să se mire, de unde vine măreția lui

Eminescu, fascinația față de el și față de opera lui (cu întrebarea-oglinză, pretins retorică, poate nemotivat pusă alături: de unde vine pomirea unora de a-l împinge spre raftul cu miros de naftalină – chiar dacă mirarea din urmă poate aminti o vorbă de tip Murphy, cum că adesea căutăm explicații adânci, raționale, acolo unde, în realitate, pricini mărunte – Murphy spune „prostia”, dar nu-mi place cum sună – explică totul). Nu încerc să răspund, au făcut-o mulți alții înaintea mea, voci cu mare greutate culturală (de fapt, nu cred că există scriitor român, nu neapărat critic sau istoric literar, de oarecare anvergură care să nu se fi referit măcar o dată la Eminescu), vreau doar să subliniez un detaliu care mi-a sărit în ochi de curând, parcurgând impresionantul album fotografic *Românii din jurul României*, realizat de Vasile Șoimaru (Editura Prometeu, Chișinău, 2008): împrejurul Țării (așa am văzut că se scrie dincolo de Prut, totdeauna cu majusculă), există o mulțime de monumente ale poetului, de plăci memoriale, locuri și clădiri legate de biografia sa (multe la Cernăuți, și mai multe prin Basarabia, începând cu Chișinăul, în Uzdinul sârbesc, în alte locuri), străjuind parcă granița dinspre afară. Iar *simbolul Eminescu* face cerc în jurul României mai trainic chiar decât cerul de bronz și marmură al monumentelor.

puține ținuturile cu pricina. Iorga spunea undeva că „România este unica sau una dintre puținele țări din lume înconjurată de conaționali” – iar Eminescu o subliniase, folosind alte cuvinte, încă din 1879 (*Timpu*, 25 mai): „Nu e popor megieș care să n-aibă români sub jugul său: sârbi, bulgari, greci, turci, unguri, muscali, nemți – fiecare are, unii milioane, alții sute de mii de suflete din acest popor osândit de Dumnezeu spre nefericire și robie.” Pentru aceste suflete osândite, Eminescu este românul-prototip, învățător-preot-frate, cel care suferă pentru fiecare în parte și cântă pentru toți laolaltă, cel care a muncit ca un rob (mă gândesc la publicistică, la postume, la caietele cu însemnări) și, pentru a continua cu o parafrază la Brâncuși, a creat ca un zeu, cel care nu ne poate fi luat, nu poate fi uitat, nu poate fi micșorat. Pentru că el, îndumnezeitul, e pretutindeni și mereu, în fiecare frază pe care o rostim, în fiecare frază pe care o gândim. După ce a fost el, cu toții trăim în limba Eminescu, deci în patria Eminescu. Fără el am fi mai puțin români, am vorbi altfel decât am simți *altfel*, iar cei cărora le-ar plăcea (căci le-ar folosi) să fim mai puțin români ar avea atunci, poate, o șansă, pentru că n-ar mai fi arși de privirea lui de zeu lunar, fulgerați de gândul și de fraza sa (vom relua în revistă părți din articolele sale, spre reamintire, spre luare aminte).

Un alt mare poet, mai aproape de noi, vorbea inspirat despre „patria noastră – limba română”. Voievod necontestat în această patrie este Eminescu și greu de semnificații este acest lucru mai ales în ținuturile unde a vorbit în limba ta n-a fost până mai ieri (și pe acouri nu este nici astăzi) un drept subînțeles, o alegere simplă, firească. Ba chiar se putea muri din asta – citiți din când în când revista *Literatura și Arta*, săptămânal al scriitorilor din Republica Moldova, și vă veți cutremura cât adevăr cuprinde afirmația dinaintea și n-au fost deloc

Dacă n-ar suna prea terestru, îl-aș asemui pe Eminescu, gândindu-mă la monumentele de care vorbeam și la *dorul* de el, care-i *doare* pe românii de pretutindeni, cu atât mai din plin pe cei din apropiere, dar trăitori în *afară*, l-aș asemui, zic, cu legăturile din spice lungi de grâu care țin alături încovioate de rod și încovioate de vremuri spice de grâu, rotunjind un întreg, unul cu nume, trainic și bogat, cu un rost mult peste cel ce vine din însumarea părților. *Rotunjind un snop cu numele România*.

Din sumar:

- Horia Bădescu:** Ființa limbii române
- IPS Calinic:** Sfântul Eminescu
- Marian Nencescu:** „Dimensiunea Eminescu”, în bronz
- Florian Copcea:** Personalitatea europeană a lui Eminescu
- Nicolae Mățaș:** Viață, tu, piatră de moară
- Filofteia Pally:** Construirea satului model
Antonești din Corbeni-Argeș
- Acad. Alexandru Surdu:** Eposul realist-mistic
în romanul *Mântuiți inimile noastre*
- Alexandru Ciorănescu:** Bronzul și marmura
- Maria Mona Vâlceanu:** Suntem un neam de martiri
- Ion Pătrașcu:** Popas în Spania
- Mircea Oprîță:** Sunetul poeziei

- *Sub crugul Eminescului*
- *Lacrima Anei*
- *Istoria de lângă noi*
- *Domnul Eminescu scris-a*
- *România de pretutindeni*
- *Orizont SF*
- *Ars longa...*

Sub crugul Eminescului

Elena Salibra este profesor de literatură italiană la Facultatea de Literatură a Universității din Pisa și

Elena Salibra

editor asociat al revistei de poezie *Soglie*. Interesele sale de cercetare privesc mai ales poezia italiană din secolele XIX și XX (Carducci, Pascoli, D'Annunzio, Poetii crepusculari și avangardiși, Bontempelli, Quasimodoca traducător din clasici, Ungaretti, Pea, Bertolucci, Sinisgalli, Caproni, Luzi).

A publicat în mai multe reviste și la mai multe edituri: *Italianistica*, *Il Ponte*, *Paragone*, *La Rivista dei libri*, *Ariel*, *Journal of Italian Translation*, *Rivista Pascoliana*, *Il Portolano*, *L'immaginazione*, *Bulzoni-Roma*, *Dell'Ateneo-Roma*, *Vallecchi-Firenze*, *Mursia-Milano*, *Liguori-Napoli*, *ETS-Pisa*.

Cărți de poezie:

1) *Vers.es*, Reggio Emilia, Diabasis, 2004. Poeme din acest volum au fost selectate de Cesare Garboli pentru revista *Paragone* (august-dec. 2011), iar cartea a fost selectată pentru „Cinquina – Premio Viareggio, Poesia 2004”.

2) *Sulla via di Genoard*. Manni, Lecce, 2007. Volumul este prefătat de Marco Santagata, a fost finalist (locul al doilea) al „Premiului Mondello” și a fost tradus în românește de Maria Calleya (Editura Tiparg, Pitești, 2009) cu titlul *În drum spre Genoard*.

3) *il martirio di ortigia*, Manni, Lecce, 2010. Volumul este prefătat de Cristina

Cabani și a fost finalist al „Premiului Viareggio”. Poeme din carte au fost publicate recent în revista *Scrisul Românesc*.

4) *la svista*, Catania, A&B editore, 2011. Volumul este postfatat de Marco Santagata (textul este reluat mai jos).

Unele dintre poemele ei au fost traduse în engleză (în colaborare cu Rosalba Rende) și publicate în *Journal of Italian Translation* (vol. II, nr. 2, toamna lui 2007). A tradus în italiană poeme ale autorului catalan Carles Miralles.

Poeme inedite ale Elenei Salibra au apărut recent în *Almanacco dello Specchio*, Mondadori.

Ceva s-a întâmplat. O iarbă rea a crescut prin fisurile corpului, s-a cuibărit tăcut între celule: extirparea ei ar fi „o chestiune de viață sau de moarte”. Dar e posibil „să înveți a muri”? Dacă verdictul e „vinovat”, se poate învăța? Poate că, în intervalele „goale”, un poet ar „simula” moartea, el e obișnuit să se prefacă; dar lucrul deloc ușor la care constrâng „specialiștii și colaboratorii” – „grădinarii” tehnologici care sapă în corp, care îl măsoară la milimetru, care îl intubează și îl explorează cu raze roșu-sângerii – îl obligă aici și acum „să numere zilele ce vor veni”. Când „trupul și sufletul” sunt mereu ocupate să-și conserve identitatea și demnitatea amenințate de „protocoalele de intervenție”, pe care, de fapt, nici nu le iau în considerație, gândul morții fizice poate fi o distracție, un joc de poezi. Ca să poți rămâne viu, trebuie să

te agăți de o sinceritate absolută: să-ți recunoști „orbirea”, să admiti că poezii „nu sunt capabili să privească în cealaltă parte”. Să-ți recuperezi, așadar, unitatea, să renunți la pretinsa distincție între eul narativ și eul biografic, să te desparți de iluzoriile „zone directe ale timpului” în care să cultivi, în versuri, iluzorii fantezii erotice, de edenurile artificiale licărind de amintiri, de călătoriile mentale în timp, de viitorul visat în vise criptice și consolatorii. Adio, deci, eului liric și cortegiului său, convenției, complicității, figuralității „de dezbrăcat”; și adio aceluia discurs poetic care, pentru a se face înțeles, trebuie să perforeze, vers după vers, vălul de retorică sub care se ascunde. Cei în așteptarea verdictului – și care nu se pot refugia în trecut și nu cred că pot

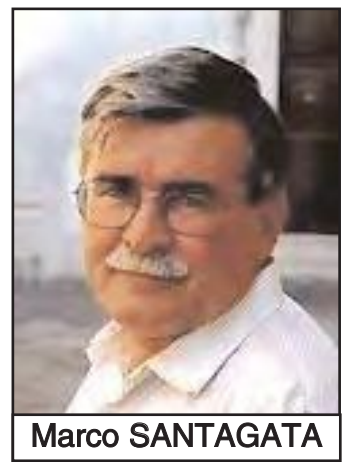
„număra alte zile conjugate/ la viitor” – alimentează o singură exigență: să comunice acest prezent al poetei, această condiție a sa, singura pe care reușește să o conceapă. Fereastra eului literar se sparge și vocea Elenei se profilează de una singură. Singură și extrem de clară, de fermă, de conștientă, sfâșietor de sinceră. Deseori, materia e cea a volumelor precedente, chiar dacă forma – cu stilul său caracteristic de a alterna litera cu corp normal cu cea cursivă și diverse planuri temporale, cu la fel de caracteristic ritm lăsat în seama spațiilor goale, a cratimelor și a punctelor de suspensie – și amestecul de limbaj literar împins până la stilul înalt cu limbajul tehnico-stiințific par să trimită la poezia trecutului. Și chiar acolo trimit, dar acum prezenta lor e aproape o negație, dacă nu o justiție divină. Ce anume îi este atât de drag Elenei din limbajul numerelor, când tu

înșuși ai ajuns un număr („sunt un număr – 43... important e treiul – subliniază infirmiera”, dând voce, involuntar, ironiei autoarei), iar aspirația ta e să nu mai fii asta („nu eram un număr aici?”). Ei bine, numerele se întorc, dar nu ca joc simbolic-semantic, ci ca obsesie impusă de realitate: „camera 9, etajul întâi”, „șapte numărul nou”, „clădirea șapte zeci și opt, etajul al doilea”. De asemenea, ce s-a întâmplat cu calculatorul, obiectul totemic și afectiv al atâtor poezii? Iată-l ajuns instrument de analiză, obiect real de tortură: „pe display/ așteptând formula de litere/ și numere pe care o așază mai apoi pe două linii. acul caută vena”. O sintaxă

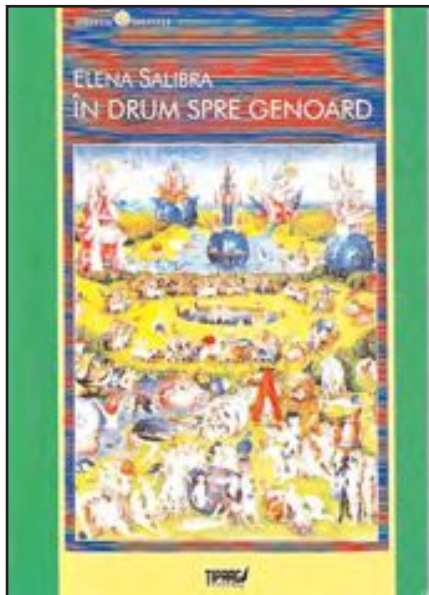
calmă și detensionată, o compoziție care ascunde bogatul strat fonic de bază, o versificație sacadată, dar departe de melodicitate și, în special, o limbă care reușește în intenția ei de a ocoli orice fel de conotație cultă și de a nu cădea în cotidian fac din acest material o poezie foarte comunicativă.

Se întâmplă ceea ce se poate întâmpla doar cu textele poetice cu adevărat reușite și anume expresia se eliberează de orice netransparență pentru a lăsa conținutul să se ridice cu forța evidentei. E de la sine înțeles că nu ar putea emerge cu atâta forță fără ajutorul experienței expresive. Este un conținut amar și dureros, căruia îi dă substanță experiența. Niciodată însă autoarea nu se lasă pradă autocompătirii, niciodată nu caută simpatia cititorului. Elena fuge de compasiune. Stoicismul sentimentelor e la egalitate cu abnegația formei. Și e o manifestare de stoicism, de autocontrol interiorizat cu spontaneitate chiar în întretărirea discursului despre boală cu deschideri spre o poveste eroico-sentimentală (în desfășurare) caracterizată cu o nebănuită vitalitate: „tu examen rezisti la ghionturile mele”, zice ultimul vers al cărții. O confesiune a înfrângerii care nu înseamnă o renunțare, chiar dacă, sau tocmai pentru că sinceritatea gândului nu poate să anuleze realitatea efectivă sau să o transfigureze în vise de poet: „un sărut poate-ar fi în plus pe șezlong”.

(Traducere de Raluca Toma.)

Marco SANTAGATA

sâmbătă

Castiglicello de sâmbătă înfioară inimile celui ce pleacă și celui ce rămâne. În vârful esplanadei umbra

repetă

chipurile familiare închise între două neașteptate goluri albastre

sonet pentru o întâlnire

nu aveai trebuință de trandafirul roșu la butonieră Roberto ca să-mi spui la revedere în piața Toți Sfinții în douăzeci și trei decembrie ora andaluză

a lui Ignacio care se prelungeste în pașii tăi

de clovn. În timp ce vocile lunii se confundă una câte una între cele patru case albe din fundal

până și fluviul în ceața de fum se aude a las cinco de la tarde. sorbind un ceai twinings vorbeam

despre Attilio și Federico.

apoi te uimești

de cei doi ce merg alături și-ți amintești plânsul lui Paolo la sfârșitul cântecului...

între

e o iarnă nouă de letargie și treceri – între somn și veghe la focul ce pâlpâie – camera prost aranjată ca studio pentru tine cel care meditezi abstrus la sisteme MP în pc-ul ultraplăt – ca să mă dezmiertz la sfârșit de săptămână mă chemi la masa ta de lucru apropiindu-se timpul în care aș vrea să mă pierd în dezordinea atâtor nume ce așteaptă să fie descoperite

(Din volumul *În drum spre Genoard* – traducere de Maria Calleya.)

poetul

nu ești poet. ții să precizezi. ești un chirurg care câteodată își ascute bisturiul pe versurile mele proza e cu totul altceva – îmi răspunzi – mai substanțială – precum înflorirea

crizantemelor în noiembrie rima în are durează peste măsură [și nu e tulburată de un ami

învins cu ușurință] – you don't like
astfel de

banalități și visul poetului anulezi cu un once upon a time. apoi dintr-o dată spre sfârșitul dimineții îmi silabisești ceva din mintea ta salină la fel ca fantezia mea marină.

și nu-ți cer îndurare

am iubit zborul tău pe galata bridge

[mi-ar plăcea să-ți spun și n-aș fi sinceră] chefal ridicat de fir printre crestele roz ale clădirii.

nu eram sigură că ești tu

(flash-ul îți ascundea fața) dar te-am recunoscut în oglinda opacă din inima haremului.

În orice caz îmi plăcea cum place un obiect fără transparentă.

acum adăpostită sub bolta bisericii cu un picior în lumea de dincolo te aștept închinată pe covorul roșu
[și nu-ți cer îndurare]

ipoteza

există un *dincolo de pentru matematicieni* – poate că e un infern ori un limb pentru cine păcătuiește cu numerele – aventurerez o ipoteză

dar târziu suflă vântul seara peste pietrele țarței apoi se retrage îndărătul stâncilor colțuroase [nu

e o platformă de petrol] luna. de mi-ar atinge sufletul m-aș întoarce printre fragmentele saline

să-ți cos din nou cămășile unei amintiri pe care o zi a fost de-ajuns să o șteargă.

(Din volumul *il martirio di ortigia* – traducere de Raluca Toma.)